

10 ÉV
10
TÉNY

BESZÉDEK

Megemlékezés Göncz Árpádról
halálának 10. évfordulója alkalmából

BESZÉLŐK

(megszólalási sorrendben)

SZELLE Dávid

ABONYI János

WÉBER László György

ORAVETZ Dániel

DEMEL Eszter

PRAZNOVSZKY Mihály

ZONGOR Gábor

VÁNDORFINÉ Fülöp Mária

GULYÁS András

DIÓSSY László

KRÁMER György (narrátor)

2025.10.05., 10 óra,
Elnökök Ligete - Veszprém

A Világos Veszprémért Mozgalom
és a Civil Gang szervezésében

[Krámer György]

Szervusztok! Csókolom! Jó napot kívánok! Köszönöm, hogy eljöttetek, elfogadtátok a veszprémi Civil Gang és a Világos Veszprémért Mozgalom meghívását. Eljöttünk ide Göncz Árpád fájához, az elnökünk emlékért azért, hogy a halálának tizedik évfordulóján megemlékezzünk.

A harmadik magyar köztársaság [sziréna] első elnökéről, akinek a szellemi hagyatéka a mai napig világítótoronyként funkcionál és iránytűként szolgál, segít eligazodni ebben a világban, amiben egyre nehezebb eligazodni. Emberi nagysága, államférfiúi teljesítménye sokáig szolgál majd még az utókornak mintául. Tíz polgártársunk vállalta, hogy a tizedik évfordulón elmondja, megosztja velünk a gondolatait, élményeit. Hallgassuk meg őket, elsőként Szelle Dávid.

[Szelle Dávid]

Köszönöm. Először is szeretném megköszönni a megtisztelő felkérést. Bár én koromnál fogva nem tudok felsorolni személyes élményeket vagy emlékeket Göncz Árpádról, hiszen kétéves voltam, amikor megválasztották köztársasági elnöknek, és tizenkettő, amikor elkészönt a tisztségétől. Így hát hivatali ideje felhőtlen gyerekkorom nagy részét fedte le, amikor még igazából én azt sem tudtam, hogy mi az a politika. Így inkább arról szeretnék egy pár gondolatot megosztani, hogy mi az, amit az én generációmnak örökségként hagyott. Én azt gondolom, hogy nagyon kevés politikus mondhatja el magáról, hogy neve már-már szinonimájává vált a tisztességnek. A rendszerváltás utáni Magyarország első köztársasági elnökeként nem csak betöltötte a posztot, hanem újraértelmezte azt. Emberközelivé és nyitotttá tette az elnöki hivatalt, és hiteles alternatívát kínált a politikusok merev, hatalomközpontú képével szemben. Most, amikor én azt tapasztalom, hogy a politikai kommunikációt leginkább a harc, a megosztottság és az ellenségkép építés jellemzi, amikor a mi és az ők között éles határvonal húzódik, égető szükségünk lenne Árpai bácsira. Egy mélyen emberséges, közvetlen és a nép szeretetének örvendő nagypapára. Beceneve és a róla szóló történetek világosan igazolják azt a tényt, hogy ő képes volt kilépni a merev politikai keretek közül, és mindig párbeszédre és

a közös nevező megkeresésére törekedett. Ezzel szemben ma a politikai elit hermetikusan zárkózik el a hétköznapi valóságtól, és inkább a luxus kényelmébe menekül, és a népszerűség gyakran csupán csak a marketing eredménye. Göncz Árpád népszerűsége én azt hiszem és tisztelete nem a marketingből vagy a hivatalából fakad, hanem a tetteiből. A budai várba is például gyakran BKV-val utazott, maga vitte le a szemetet, és képes volt órákig elbeszélgetni az utcán a járókelőkkel. Őszintén érdeklődött az emberek sorsa iránt, ami messze meghaladta a formális szerepét. Irodalmi és műfordítói háttere mélységet, műveltséget és bölcsességet kölcsönzött neki. És így eszembe jut egy nagyon apró kapcsolódás Göncz Árpádhoz, hiszen 2016-ban Peter Schaffer Equus című színdarabját, drámáját az ő fordításában mutatta be a Pannon Várszínház, amit én pályafutásom egyik legfontosabb mérföldkövetként tartok számon a mai napig. Aztán eszembe jut az is, hogy az ember ma már csak kapkodja a fejét, és nem hisz se a fülének, se a szemének, amikor gyakorlatilag a létező összes médiafelületen azt nyomják az arcodba, hogy most éppen kit, kiket, melyik közösséget kell lenézni, utálni vagy éppen kirekeszteni. Nagyon szeretném, hogy most Árpai bácsi újra ki tudna állni a kisebbség és a kirekesztettek és a megbélyegzettek mellett, és óriási szükség lenne a szolidaritást és elfogadást hirdető beszédeire. Így Göncz Árpád számomra, a generációm számára a politikai kultúra hiányzó mércéjét jelenti. Megmutatta, hogy az elnök az emberekért van, és bebizonyította azt, hogy az igazi államférfiúi nagyság nem a palotában, hanem a nép közelségében mérhető. Ő volt az, akire a hatalom nem tudott rossz hatással lenni, és neve máig garancia a humanizmusra. Hagyatéka a mai napig az emberség, a szabadság és a közvetlenség szimbóluma, és a mi feladatunk, hogy ezt az emberségen alapuló demokratikus örökséget őrizzük, amíg csak lehet, és nem mondom, esetleg talán számon is lehetne kérni a jelenlegi közéleten. Emléke arra tanít, hogy a legmagasabb politikai tisztséget is meg lehet tartani csupán szerénységgel és alázattal, és hogy a közjó szolgálata soha nem feledheti el az emberi arcot. Köszönöm, hogy meghallgattak.

[Abonyi János]

Nagy tisztelettel és szeretettel köszöntöm Önöket és igazán hálás vagyok azért, hogy maj itt lehetek. Én egy idézetet hoztam, amiről azt gondolom, hogy méltán jelképezi azt az útmutatást, amit köztársasági elnökünk hagyott számunkra. És ez az idézet nagyon meglepő és letaglózó módon aktuális, holott harminc évvel ezelőtt született. A szavak erejéről szól a beszéd. Az Európai Tudományos és Művészeti Akadémia ülésén hangzott el.

“Manapság a szavaknak inkább a tömegük, mintsem az élük, az erejük. Ellepnék, elnémítanak, agyonnyomnak, érzéketlenné és vakká tesznek. Hírértékük van vagy nincs és nem hitelük. Meggyőzni kívánnak, talán épp az értéktelen értékéről, vagy a nyilvánvalóan igaztalan igazáról. Hát nem a szavak erejével kerekedett felül az igazságon Hitler és Sztálin, s változtatta hőstetté a gyilkosságot? A szavak tömege oltja ki manapság döbbenetünket azzal, hogy napi hír szintjére szállítja ezrek halálát, menekülését. Igazol öngyilkos és esztelen háborúkat és mészárlásokat, tünteti fel természetesnek az emberiség ellen elkövetett legtermészetesebb, legtermészetlenebb bűnöket is. Hogy a Gutenberg Galaxis cyberspace-szé globális információ tagadt, dagadt. Hogy a szó mindenütt odaér, nyomon követ, letaglóz. Hogy a szó, miközben megsűrűsödött, a világot magával zsugorította. Hogy a szavak közelében, a szavak hitelében már nem leljük meg önmagunkat, de azt hisszük, hogy az illúzióban élünk, abban az illúzióban élünk, hogy a szavak urai mi vagyunk, s a szavak-- szavakat nekünk sikerült engedelmes eszközünké tenni, és nem mi váltunk a szavak hamis eszközévé. De révén író és politikus, mind a két tejem háttérében ott él ez a tétova hit, hogy van hiteles szavam, van jogom élni vele, és köteles vagyok élni vele. Ha kimondtam, a szó elrepül, és ki tudja, hol áll meg. Lehet, hogy utolér, mint egy bumeráng. Lehet, hogy célba talál, mint egy nyílvessző. Lehet, hogy igazolja igazamat. Lehet, hogy nem. De kimondani köteles vagyok. És amit hitelesnek tartok és kész vagyok életemmel is támadnak. Ha nem sikerül, lehetne rajtam”

[Wéber László György]

Köszönöm szépen! A tegeződést, azt hiszem, itt használhatjuk. Talán láttátok, hogy tíz év, tíz tény címmel hirdettük meg ezt a mai rendezvényt, úgyhogy én ennek jegyében fogok most beszélni. Az én találkozásaim Göncz Árpáddal számokban összefoglalva így néz ki: 1603 és 22. Az ő fordításában olvastam 22 éves koromban ezt az 1603 oldalas remekművet.

Ez volt a legelső találkozásunk. Aztán a következő, szintén számokban: 2016 és 12. Mi 2016-ban érkeztünk meg úgy igazából ebbe a ligetbe, amikor a bolgár elnök fája valamilyen oknál fogva kipusztult. Ezt mi abszolút civil kezdeményezésbenl pótoltuk. Tizenkét fáról beszélünk, és van itt egy nagyon fontos kapcsolat a könyvvel. Talán mindenki olvasta, így csak röviden: van egy Szövetség, és a tagok arra szövetkeztek, hogy a sötétség ellen közösen lépjenek föl. Amikor mi 2016-ban itt összejöttünk az egy, illetve a tizenkét fa kapcsán, akkor mi is arra szövetkeztünk, hogy a sötétség ellen lépjünk föl. Nem csak a könyvhöz, a ligethez is nagyon komoly köze van Göncz Árpádnak. Ezt a ligetet Göncz Árpád 2000-ben alapította tizenegy közép-európai elnöktársával, akikkel ő is arra szövetkezett, hogy a sötétség ellen lépjenek föl.

Személyesen sajnos sohasem tudtam találkozni Göncz Árpáddal. De ennek ellenére a vonzalmam igen korán elkezdődött, és úgy tűnik, hogy a mai napig tart személye iránt. Én azt hiszem, hogy ezen én már nem is vagyok hajlandó változtatni. És nagyon örülök, hogy elfogadtátok a meghívást. Azoknak meg különösen, akik ide kiállnak és megosztják a gondolataikat velünk. Már csak azért is, mert, ha felidézitek a könyvet, hogy miféle teremtmények vannak benne, akkor sorolhatjuk az embereket, tündéket, orkokat, hobbitokat... Szóval mi is ennyifélék vagyunk itt, és ennek ellenére ide tudunk állni és beszélni együtt, úgyhogy ezt hálásan köszönöm nektek.

[Oravetz Dániel]

Szeretettel és tisztelettel köszöntelek benneteket! Nagyon megható érzés itt lenni köztetek. Művészember lévén én érzéseket hoztam mára.

Göncz Árpádra emlékezve a gyerekkorom messziringó világa jut eszembe, és az, hogy ő mindannyiunk nagypapája volt egy kicsit. Igazi nagybetűs ember volt.

Az erő és a jószándék kombinációja. Én azt tanultam tőle gyerekként, hogy az ember ember és egyek vagyunk.

[Demel Eszter]

Köszönöm szépen a megtisztelő meghívást! Én egyáltalán nem tudok ilyen nagyméretű beszédet mondani, én csak arról tudok beszélni, hogy a hetvenes évek végén ismertem meg Árpádot. Mi úgy hívtuk, hogy Árpád.

Mégpedig azért, mert a gyereke, Kinga a férjemnek volt az évfolyamtársa az egyetemen, majd a Benedek Laci felesége és én ebbe a triumvirátusba léptem be és lettem a negyedik ebben a barátságban. Így ismertem meg Zsuzsa nénit és Árpádot. És az akkori emlékeim szerint ő volt a nagybetűs apuka. Hát nekünk nem volt semmi különös kapcsolatunk azon kívül, hogy amikor beszélgettünk, akkor nagyon érdeklődő és nagyon nyitott és nagyon kedves, empatikus ember volt. Ő úgy fogadott el minket, mint az ő gyerekeinek a barátait, és az olyan nagyon természetes együttlét volt. Ez a dolog akkor lépett, azt hiszem, hogy egy szintet előre, amikor kilencvenben ő köztársasági elnök lett, mi pedig akkor költöztünk ide Veszprémbe. És akkor a zeneiskolában kezdtem dolgozni, volt énekkarom, zenekarom, és megtalált minket a-- az ENSZ ötvenéves jubileumának a tiszteletére kitaláltak egy olyan produkciót, amit egyszerre öt vagy hat országban mutattak be. Ennek a musicalnek az volt a címe, hogy Peace Child. És minket kértek fel arra, hogy akkor tanítsuk be a gyerekeknek. Az egész tanévet erre fordítottuk, a Lendvai Zoli, aki itt a, a Petőfi Színháznak volt a rendezője, elvállalta, hogy ezek a gyerekek, akiknek semmilyen gyakorlatuk abban nem volt, hogy színpadon létezzenek. Elmentünk táborokba, helyzetgyakorlatokat csináltunk, szóval csináltunk egy szuper musicalt, amiben kórus volt, zenekar volt, szólisták voltak, és a bemutatóra természetesen meghívtuk Zsuzsa nénit meg Árpádot, de Árpád akkor már

nem nagyon tudott ilyesmire időt szakítani. Viszont Zsuzsa néni eljött, és amikor a záróképe volt, a színpadképe volt a musicalnek, akkor persze felhívtuk Zsuzsa nénit. Szép nagy csokor virágot kapott, futogált, lecsapta a földre és oda szépen leült a gyerekek mellé. Tehát azt a fajta természetességet és figyelmet, amit addig is megtapasztaltunk, hogy az emberek felé olyan nyitottsággal és olyan szeretettel állt, azt ugyanúgy megtartotta akkor is, amikor köztársasági elnök volt. És erre még volt egy kis hab a tortán, hogy következő évben volt egy megemlékezés, ahova az Árpádot meghívták, és akkor mi előadhatunk egy olyan duettet két kisbabámmal, akik... Akik nagyon szépen, nagyon érzékenyen énekeltek, aminek az volt a címe, hogy Elnök Úr. És akkor kvázi a köztársasági elnökön számon kérték azt, hogy mi lesz az ő jövőjükkel, mi lesz a harcokkal, mi lesz az az iskolázással meg az egész életükkel. És az szerintem az Árpádnak ez borzasztóan tetszett, legalábbis nagyon megdicsérte a gyerekeket, és nagyon meg volt hatva. Úgyhogy nekem ilyen személyes emlékeim vannak, és köszönöm szépen a lehetőséget.

[Praznovszky Mihály]

Nos, az..., ahogy látom, az életem deléhez közeledve... azt kell mondjam, hogy rendkívül szerencsés ember vagyok, mert megadatott nekem, hogy az elmúlt ötven év hazai irodalmának, tudományának kiváló szellemeivel kerülhettem kapcsolatba. Hallgattam őket, beszélgethettem velük. Azért rendszerint mindig én ültem a sor végén. Így történt ez abban az esztendőben, amikor-- nos, ez ott kezdődik, hogy 1984-ben Iszkázon megnyitották a Nagy László Irodalmi Emlékházat. Az Irodalmi Emlékház nagy gesztus volt. (Timár Verával egyeztettem a dátumokat, mert ő ott volt, mindenhol ott volt, és emlékszik mindenre.) Kialakítottak ott egy kiállítást, egy bolgár szobát, meg egy vendéglakást. Amellyel az volt a cél, hogy a magyar irodalom alkotóit meghívják dolgozni, afféle-- alkotó szobának berendezik. Az első és a leggyakoribb vendég Göncz Árpád volt. Timár Vera mondja, hogy mikor megérkezett Árpi bácsi, mert csak így nevezték, Patka Lacival fogadták a megyeházán, elvitték, megebédeltették, hét forint ötven fillér volt egy ebéd a megyeházi menzán.. Még erre is emlékezett Vera, és

utána kimentek, és Árpád ott maradt és fordított, egészen ameddig csak lehetett. Mindaddig, amíg „normális” életet élt, amikor, még nem lett elnök. Ezerkilencszázkilencvenegyben viszont a ház kezdett tönkremenni. Ekkor Zongor Gábor megyei elnökkel együtt létrejött egy bizottság, hogy az épületet meg kell menteni, fel kell újítani. És 1991. október 11-én már én is ott voltam, mint megyei múzeumigazgató a sor végén, az asztal végén ültem, hát előrébb nem engedtek, s Göncz Árpád ült az asztalfőn, ő lett ennek az egész felújításnak a védnöke. Ennyi az összes találkozásom vele. Mert ugyan az épületet két év múlva meg is rendbe is hozták, de akkor ő már nem jött el, hanem küldött egy szép levelet, amelyet a Vándorfi László olvasott fel a jelenlévőknek. Göncz Árpád itt nagyon fontos műveket fordított. Ha van irodalmi emlékhely, ezt az emlékházat nyugodtan meg lehetne jelölni. Rendkívül sok könyvet fordított az angol irodalomból. Megnéztem, hogy miket fordított itt időben körülbelül behatároltam, azt tudom, hogy Updike-ot fordított. Aztán fordított Tolkien-t, Doktorowot is fordított. És egy érdekes könyvet találtam, amit egészen biztos itt fordított, mert mert 1989-ben jelent meg egy bizonyos amerikai szerző John Kennedy Toole A tökfilkók szövetsége című könyve. Arra gondoltam,, hogy vagy a kiadó volt nagyon előlátó, vagy Göncz Árpád tudott valamit. Inkább ő tudott, ő nagyon sok mindent tudott. Ezt köszönöm neki és nektek is.

[Zongor Gábor]

Ti vagytok az ország! - mondta Göncz Árpád 1991 júliusában Lengyeltótiiban a megyei közgyűlési elnökök találkozóján. Ez a mondat az elmúlt több mint három évtizedben gyakran eszembe jutott. A rendszerváltás egyik sikertörténetének tekintett önkormányzati rendszer kialakulásának kezdetén különösen fontos volt, hogy a köztársaság elnöke egyértelműen kifejezésre juttatta, hogy az önállóság, az önrendelkezés, az autonómia, a helyi demokrácia mennyire fontos. Ezen a találkozón az egyik megyei elnök társam felvetette, hogy nehézséget okoz a települési és a megyei önkormányzatok számára, hogy nem rendezettek a feladat és hatásköri viszonyok. Erre Göncz Árpád válasza az volt, addig jó a helyzet, míg a központi hatalom nem akar minden részletet szabályozni, vagyis a helyi

autonómiáknak megmarad a mérlegelési és döntési szabadsága. Ez a bölcs mondás is az autonómiák fontosságát hangsúlyozta. Göncz Árpád köztársasági elnökként is megmaradt embernek. A hite, a meggyőződése, a köz iránti elkötelezettsége vezette munkásságát és tevékenységét. Számomra ő a példa arra, hogy politikusként is lehet az ember, autonóm. Ez a példamutatás azért is fontos, mert az egyének, az önkormányzati vezetők autonómiája nélkül a közösségek autonómiája sem tud kiteljesedni. Márpedig a rendszerváltás tanulsága, hogy erős, szabad és tevékeny helyi önkormányzatok nélkül az ország sem lehet sikeres. Ti vagytok az ország.

[Vándorfiné Fülöp Mária]

Nagyon szépen köszönöm, és igazán megtisztelőnek érzem, hogy itt lehetek körötökben és közösen emlékezhetünk kedves barátaink. 1987-től a Rózsa úti általános iskolát igazgattam, így közvetlenül átéltem a rendszerváltás éveit. Azt az időszakot, amikor a bizonytalanság és a remény egyszerre volt jelen mindannyiunk életében. Ebben az időben Göncz Árpád személyisége, nyitottsága és embersége sokat segített nekünk, pedagógusoknak, szülőknek és tanítványoknak, diákoknak egyaránt. Nem csupán államfő volt Árpi bácsi, hanem olyan ember, aki mindig a párbeszédet kereste, aki hitelesen képviselte a demokrácia, a szabadság és a humánus értékeit. Számomra különösen fontos volt, hogy mindig egyszerű, közvetlen és biztató hangon szólt az emberekhez. Ezzel biztonságot adott és erőt nyújtott. Úgy érezhettük, hogy van vezetőnk, aki valóban értünk van.

Amikor ma ráemlékezünk, számomra nem csak egy államfő képe jelenik meg, hanem egy olyan emberé, aki példát mutatott tisztességből, emberségből és bátorságból.

Kívánom, hogy ez a példája továbbra is kísérje mindannyiunk életét, és segítsen abban, hogy mi is megeőrizzük a közösséget. A demokrácia és az emberi méltóság iránti hűségünket. Őrizze meg nevét és szellemét

Veszprémben, ezen ligetfái, és mi magunk is szívünkben. Köszönöm, hogy itt lehetek. Köszönöm, hogy gondolataimat elmondhattam.

[Gulyás András]

Szeretettel köszöntöm valamennyiüket. Valószínűleg zaklatott lesz a beszédem. Annyi mindent mondtak el, és hozott fel régi emlékeket minden megszólalás külön-külön. Meg sok közöm is van Veszprémhez. A feleségem ide járt gimnáziumba, az édesapja a Bakony Múzeum igazgatója volt, Vajkai Aurél. És egy csomó barátom is van a városban, a színházban. Polgármester úrral együtt készítettük elő ezt az eseményt az Elnökök Ligetének ültetését annak idején, és nagy dolog az, hogy a civilek most fontosnak tartották, hogy emlékezzenek újra rá. Néhány évvel ezelőtt Krámer Gyuri barátom szervezett itt villámcsődületet az Európa himnusszal és óriás zászlókkal.

Huszonöt éve volt, hogy elnök úr külügyi tanácsadójaként a második ciklusa végére szerettünk volna valami ütőset, búcsúztassák a közép-európai elnökök államfőnket második ciklusa végén, tizenegy elnököt tudtunk akkor meghívni. A veszprémi program a második napja volt a látogatásnak. Az első nap Európa jövőjéről nagy bizakodással a székesfehérvári városháza tanácstermében tanácskoztunk, és utána a román, a horvát, a szlovák, a cseh, a lengyel, a német elnök elmentek és virágot helyeztek el Szent István szarkofágjánál. A bolgár és az ukrán elnök is itt volt. Amikor ma úgy rongálják az összes kapcsolatunkat szomszédainkkal meg barátainkkal. Ez is Göncz Árpádot jellemzi. És a második nap itt voltunk az Önök városában. Az már csak egy magyar zárójeles abszurd, hogy se Székesfehérváron, se Veszprémben nem volt annyi szálloda, hogy elhelyezhessük a vendégeket. Nem fogják kitalálni, hol töltötték az éjszakát a elnökök. Balatonőszödön a kormányüdülőben, Úgyhogy történt ott jó is. [nevetés] Ráadásul, Kwaśniewski lengyel elnök és Schuster szlovák elnök teniszezni akartak, és csak úgy lökdösött valaki engem a magyar protokolltól, álljatok már ki ellenük, és csúnyán megverték engem meg Tomaj Dénes államtitkár barátomat, és utána nem tudtuk a külügyminisztériumban lemosni magunkról, hogy "államérdekből" kaptunk ki.

Azért is tereltem egy kicsit ilyen derűsre a dolgokat, mert Göncz elnök úr mellett a humor mindig része volt a közös munkának, attól az ember végezhetett jól meg felelősségteljesen a munkáját, hogy nem dermedten lehajolt a feladat súlya előtt, és nem csinált semmit. Mi dolgoztunk, de közben tréfálkoztunk is. Egyszer karácsonyra egy összeállítással leptük meg Elnök urat és családját A külügyi osztályon készült gyűjteményben olyan anyagok voltak, amik nem igazán illettek a hivatali munkába, de hát egy elnökkel rengetegen leveleznek. A furábbakat félretettük. Volt egy "tücsökbogár" dossziénk. Ezekre a levelekre nem kell válaszolni. De aztán egy francia írta, hogy "Elnök úr, úgy tisztelem az Ön országát, küldjön nekem egy lovat." [nevetés] És akkor ettől Tücsök és ló lett a dossziének a neve [nevetés]. És elnök úréknak készítettünk egy válogatást, az egyik legszebb itt ugye a Gyűrűk urát emlegettétek, de ő fordította a 2001-ÚrOdüsszeia című regényt, Arthur Clarke tudományos fantasztikus írónak a könyvét, és egyszer az ő kiadójától kaptunk egy levelet, ami úgy volt címezve, hogy "HIs Excellency fordította Göncz Árpád." Mert valószínűleg egy könyvből vették ki a nevét, és valaki azt hitte, hogy ez az előnév olyan, mint a Vitéz Nagybányai, pedig ez sokkal komolyabb cím volt! És a tréfáról átváltanék arra, amit itt sokan felemlgettek, hogy miért volt fontos Göncz Árpád, és jó volt, hogy Dávid azt emlegette, hogy a fiataloknak is fontos. Tegnap délután abban a házban, ahol meghalt Göncz Árpád tíz éve, ott Kinga diákokat, egyetemistákat vezetett. Fontos, hogy Göncz Árpád öröksége átkerüljön az új generációkhoz. Ez talán valamikor lehetőség lesz a mai szakadékok betemetésére.

Azt szoktam mondani, nem a megszépítő messzeség, hanem a történelmi távlat bizonyítja azoknak a nagyságát, akik 1989-90-ben a rendszerváltást magukra vállalták. És nem csak Göncz Árpádra gondolok természetesen, hanem Antall Józsefre, vagy Németh Miklósr, aki olyan felelősségteljesen vezette át a demokráciába az országot, Szabad Györgyre, Sólyom Lászlóra, Hagelmayer Istvánra, Hankiss Elemérre és a többiekre. Egykori külügyminiszterem, Jeszenszky Géza, akivel akkoriban nem mindenben értettünk egyet, múlt évben, amikor találkoztunk, azt mondta, hogy Göncz Árpád és Antall József ma ugyanazon az oldalon állnának. A demokrácia, a jogállam és Európa oldalán. Köszönöm, hogy meghallgattak.

[Dióssy László]

Szervusztok! Köszöntelek benneteket!

Ha valaki tizedikként kap szót, akkor megvan a veszélye annak, hogy a mondandóját esetleg részben más elmondja. András utalt arra az óriási eseményre, ami itt az államelnöki látogatást érintette és jelentette, és amely lehetőséget kínál arra, hogy Göncz Árpád emlékét is őrizzük. Árpád nagyon, nagyon szerette Veszprémet. Talán nem tudja ezt mindenki, de nagyon szívesen jött ide, sőt még alkotott is fönt a várban esetenként. Amikor találkoztam vele, az mindig nagy esemény és élmény volt. Most megpróbálom felidézni a vele történt első találkozást, ami különleges volt számomra, mert akkor én egy fiatal suttyó voltam. A megyei tanácson dolgoztam előadóként, és főnököm szinte parancsba adta, hogy hozzam a kulcsos kocsit, és megyünk Iszkázra, a Nagy László Emlékházba. Mihály már beszélt az emlékházról. A líra szerelmesei, Nagy László tisztelői minden évben ott szoktak összegyűlni a Költészet napja alkalmából, és hát ezen vettünk részt, majd egy ebéd követte ezt az eseményt. Mellettünk ácsorgott egy hozzám képest idős bácsi, akit megkérdeztem, hogy nem akar-e velünk tartani. Az akkori állami és pártvezetők gyönyörű sötétkék 1600-as Ladájába üljön be, és megyünk a nagyalásnyi tsz pincéjébe. Nem, ő kedvesen elhárította az invitálást, és beült az ezeréves kávészínű Wartburgjába. De fönt ismét találkoztunk a pincénél, sőt ott ültünk közel egymáshoz, és nagyon jól beszélgettünk. Megmaradt bennem a sok kedves gesztusa, a megfontoltsága, a bölcsessége, és én akkor még a nevét sem jegyeztem meg. Csak azt tudtam, hogy egy író ember, aki ott szokott fordítani és írni az emlékház egyik szobáscskájában. 1991. március 14-én, a forradalom és szabadságharc előestéjén Göncz Árpád Veszprémbe látogatott. Az egyetemen tartott egy beszédet. Itt a Színházkertben koszorúzott, a megyei önkormányzatnál is járt, és aztán a Pósa házban találkoztunk. Ott adtunk egy fogadást a számára. És akkor előbányásztam egy fényképet, amit a most is jelenlévő Tímár Vera nyomott a kezembe pár nappal azt megelőzően, amin ott vagyunk Göncz Árpáddal, egymás mellett ülünk az asztalnál. Persze akkor nem a rendszerváltásról vagy politikai kérdésekről értekeztünk.

Mutattam a képet az elnök úrnak, aki tartott egy rögtönzött rövid kis előadást nekem. Soha nem felejttem el. Elmondta, hogy miért is olyan fontos, hogy a szellemi életnek a színe java időközönként összejöjjön, eszmét cseréljen. Miért volt fontos az, hogy az emlékházat, 1984-ben felavatták. Akkor ott jelen volt Csoóri, aki akkor éppen szilenciumon volt. Vagy ott volt Nagy Gáspár. A rendszerváltót tudják, hogy ki ő és milyen verset írt. "Egyszer majd el kell temetNI. És nekünk nem szabad feledNI. A gyilkosokat néven nevezNI. NI, azaz Nagy Imre. Úgyhogy a párt éber őrei hamar kiolvasták Nagy Imre nevét, és meg is lett a következménye és konzekvenciája a dolognak. Mindezeket elmondta, felidézte. Beszélt arról, hogy milyen fontos az, hogy ápoljuk az emlékeket, a hagyományokat, és mindazt, amit a rendszerváltók szerettek volna annak idején elérni. És mindez akkor már bekövetkezett. Idefelé jövet a ChatGPT-t megkérdeztem, hogy vidéken hány utca viseli Göncz Árpád nevét. Hosszasan gondolkozott, és utána három települést felsorolt Gyöngyöst, Budaörsöt és Veresegyházt. Én nagyon örülök annak, és nagyon boldog vagyok azért, hogy itt sokan sokat tettek annak érdekében, hogy ebben a ligetben összegyűlhessünk, rá és bölcsességére emlékezhessünk. Ő 15-16 éven keresztül velem volt. Merthogy amikor nem volt Veszprém, akkor is az irodámban ott volt a képe a falon, és mindig egy iránymutatást adott mindenkinek, aki oda belépett, hogy hogyan is kell viselkedni, ha az ember kulturált politizálást szeretne megvalósítani.

Köszönöm szépen, hogy meghallgattatok!

Veszprém, 2025.10.05.

Fotók: Vajda Mónika